

dr hab. Andrzej Kondratowicz
Profesor Uniwersytetu SWPS w Warszawie
Członek Rady Towarzystwa Ekonomistów Polskich

Warszawa, 14 grudnia 2016 r.

RECENZJA

pracy konkursowej autorstwa Pani Idy Sywuli
studentki IV roku Ekonomii Uniwersytetu Gdańskiego,
zgłoszonej do VI Edycji Konkursu *Młody Ekonomista*

Uczestnicy bieżącej edycji organizowanego przez TEP dorocznego konkursu *Młody Ekonomista* mieli za zadanie napisać pracę na temat: *Jakie instytucje mogą przyczynić się do wzrostu dobrobytu w Polsce?* W przedstawionej rozprawce Autorka prawidłowo zinterpretowała tytułowe pytanie i zaproponowała swoją autorską odpowiedź. Praca Pani Idy Sywuli ma wszelkie cechy samodzielności oraz spełnia formalne wymogi konkursowe – w tym wymóg ograniczonej objętości tekstu.

Praca jest podzielona na trzy części: (1) *Dobrobyt społeczeństw a rozwój gospodarczy krajów* [o charakterze wstępu]; (2) *Instytucjonalne determinanty dobrobytu*; (3) *Podsumowanie. Wstęp i Zakończenie* są zwięzłe i dobrze spełniają swoje standardowe funkcje. Główny wywód zawarty jest w podzielonej na cztery fragmenty części drugiej.

Osobiście podoba mi się podkreślenie przez Autorkę już na wstępie siły i kierunku związku korelacyjnego między dobrobytem materialnym wyrażonym klasycznym miernikiem PKB *per capita*, a odczuwanym (raportowanym przez respondentów poszczególnych krajów świata – w tym Polski) poczuciem szczęścia ich mieszkańców. Świadczy to o dobrym rozumieniu przez Autorkę tego pierwszego – co jest cenne zwłaszcza w sytuacji bardzo częstego niezrozumienia charakteru PKB oraz nadmiernej, a często zupełnie chybionej jego krytyki w literaturze publicystycznej, popularnonaukowej, a nawet fachowej. Tyle o dobrobycie, jego mierzeniu i odczuwaniu. Jeśli chodzi o pojęcie *instytucji*, Autorka prezentuje prawidłowe, właściwe dla współczesnej analizy instytucjonalnej jego rozumienie. Nie rozwódzi się jednak niepotrzebnie nad sprawami

definicyjnymi i szybko przechodzi do *meritum* – czyli do tytułowych instytucjonalnych determinant dobrobytu.

Dalsza (główna) część wywodu jest konsekwencją powyższej zależności: skoro tytułowy dobrobyt jest silnie skorelowany z poziomem PKB, to determinanty PKB również silnie wpływają na poziom dobrobytu. Wśród owych determinant wymienia i omawia – ogólnie, w odniesieniu do wybranych grup krajów oraz do interesującej nas szczególnie Polski – cztery wg Niej kluczowe: demokrację, wolność gospodarczą, własność prywatną i praworządność. Nie będziemy w tym miejscu szczegółowo omawiali każdej z nich, jednak chcemy podkreślić, że przedstawiona – z konieczności bardzo krótka – ich analiza jest dość zróżnicowana i świadczy o dobrej orientacji piszącej zarówno w klasycznej literaturze przedmiotu, jak i w zagadnieniach aplikacyjnych. Zauważmy też, że mówiąc o demokracji Autorka nie uchyliła się od wyrażenia pewnych, wg mnie dobrze wyważonych, ocen jej aktualnej kondycji w Polsce (i nie tylko) oraz możliwych konsekwencji takiego, a nie innego jej stanu dla przyszłego dobrobytu kraju i jego obywateli.

Na tle innych prac konkursowych rozprawka Pani Sywuli wyróżnia się rzetelnością, jakością argumentów i dobrą konstrukcją. Zachowana jest w niej równowaga między prezentacją ogólnych pojęć i zależności, a problemami odnoszącymi się bezpośrednio do spraw polskich, jak to sobie życzyli autorzy tematu tegorocznego konkursu. Autorka wykazała się też dobrym rozeznanie w dostępnych współcześnie syntetycznych (agregatowych) miarach zjawisk społecznych – takich jak demokracja, wolność, korupcja, etc.

Poza drobnymi mankamentami praca jest edytorsko na poziomie wymaganym od prac naukowych tego typu: dotyczy to zarówno głównego tekstu, jak też przypisów i (siedmiu) wykresów. Brak oddzielnej bibliografii (odpowiednie pozycje literatury są w pełni cytowane jedynie w przypisach dolnych) należy uznać za pewne uchybienie.

Jak prawie każda praca naukowa, tak i ta ma swoje lepsze i słabsze miejsca. Jak powiedzieliśmy, w recenzowanej rozprawce zdecydowanie przeważają te pierwsze – i to na tyle, że Kapituła nie miała wątpliwości w wytypowaniu pracy Pani Idy Sywuli do pierwszej nagrody naszego konkursu. Piszący tę recenzję w pełni podziela ten pogląd i końcowy werdykt Kapituły. Gdyby jednak chcieć wskazać Autorce zagadnienia, które wymagają pewnej teoretycznej refleksji, pogłębienia znajomości odnośnej literatury i poprowadzenia analizy w sposób bardziej rygorystyczny, to przede wszystkim byłaby to potrzeba przedyskutowania i mądrego wyeliminowania zjawiska tzw. konflacji.

Jak już zaznaczyliśmy wcześniej, Autorka wymienia na stronie 4 i dalej oddzielnie analizuje cztery instytucje charakteryzujące dobre państwo: demokrację, wolność gospodarczą, własność prywatną i praworządność. Po pierwsze, wybór jest oczywiście nieco subiektywny, autorski i należałoby by go nieco szerzej przedyskutować, biorąc pod uwagę odmienne katalogi instytucji. Po drugie, i to

ma bezpośredni związek ze wspomnianą konflacją, własność prywatna (jej ochrona) i praworządność są **częścią** pojęcia wolności gospodarczej, wchodzą w jej skład (nie tylko w sensie tzw. drzewa pojęciowego, ale również w sensie faktycznej budowy współcześnie liczonych indeksów wolności gospodarczej, o których wspomina Autorka). Co więcej, tzw. grube (*thick*) definicje demokracji również zawsze zawierają w sobie elementy państwa prawa (jeśli już nie szeroko pojętego *Rechtsstaat*, to na pewno węższego *rule of law*). A zatem także zawierają elementy praworządności i ochrony własności prywatnej. Autorka przywołuje w swej pracy klasyka piśmiennictwa poruszającego problemy demokracji – Roberta Dahla, nie będzie więc chyba miała większego kłopotu z głębszym opracowaniem tego zagadnienia w przyszłości – może w swojej pracy magisterskiej? Sumując, niezbędne jest logiczne uporządkowanie i przemyślenie wzajemnych relacji między elementami dobrego państwa i odseparowanie od siebie analizowanych części składowych (inaczej: *aspektów*).

Powyższe uwagi w żaden sposób nie zmieniają jednoznacznie pozytywnej oceny prezentowanej rozprawki, która w pełni zasługuje na miano najlepszej pracy VI Edycji Konkursu *Młody Ekonomista*.

Profesor Andrzej Kondratowicz
Kapituła VI Edycji Konkursu Młody Ekonomista